

C.Z.U. 631.15:658.155 (478)

EVALUAREA INTENSIVITĂȚII ȘI EFICIENȚEI ECONOMICE A INTENSIFICĂRII PRODUCERII ÎN ÎNTREPRINDERILE AGRICOLE DIN REPUBLICA MOLDOVA

TOMA DINU¹, ELENA TIMOFTI², DANIELA POPA²

¹ Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară, București

² Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract. Market relations have worsened the problems of economic entities concerning the development of production activity, primarily referring to the assessment, diagnosis and prognosis factors that determine the development, which may be obtained either by supplementary allocation of resources, either by intensifying most production processes.

Intensification can be defined as a process of production in which, by allocating additional resources and tools, the work on the same area of land or livestock is done in order to enhance it getting a useful increase of agricultural output for the society, while reducing the consumption per unit of product. In this context, assessing the economic efficiency of the intensification of agricultural production is of major importance.

Key words: Agriculture, Economic efficiency, Increase, Intensity, Potential, Resources.

INTRODUCERE

Diversitatea și multitudinea definițiilor intensificării ca proces au condus la interpretarea diferitor abordări metodologice în evaluarea intensității și eficienței economice a intensificării producției agricole.

Eficiența economică a intensificării se află într-o legătură strânsă și este în mare măsură dependentă de nivelul de intensivitate, ceea ce reflectă gradul de concentrare a mijloacelor de producție la unitatea de suprafață sau pe cap de animal.

Nivelul de intensivitate poate fi evaluat cu ajutorul unui nomenclator diversificat de indicatori divizați în următoarele grupe: naturali și valorici, particulari și generali. În prezent nu există un sistem de indicatori unanim acceptat care să caracterizeze procesul intensificării.

MATERIAL ȘI METODĂ

Cercetările în domeniul evaluării intensității și eficienței economice a intensificării producției sunt efectuate în baza datelor colectate din formularele specializate pe activitatea întreprinderilor agricole din Republica Moldova cu aplicarea următoarelor metode: metoda de observare, metoda de grupare, metoda tabelelor și metoda grafică, metoda monografică, metoda de comparare ș.a. De asemenea au fost utilizate metodologiile de calcul a indicatorilor naturali și valorici ai sistemului de indicatori ce caracterizează procesul de intensificare în agricultură.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Intensificarea agriculturii reprezintă trecerea (schimbarea radicală) de la sistemul tradițional de producție agricolă, bazat în mare parte pe valorificarea resurselor naturale, la utilizarea în sectorul agricol a realizărilor biochimiei contemporane și tehnologiilor geneticii moderne.

O contribuție semnificativă în realizarea revoluției verzi a avut-o geneticianul Norman Borlaug, care a pus în aplicare și pe scară largă noile realizări în domeniul geneticii și selecției, introducând noi soiuri și hibrizi în practica țărilor care sufereau de foame. Au fost obținute rezultate înalte a productivității culturilor cerealiere (www.wikiwix.com).

Începând cu anul 1961, și în Republica Moldova s-a început un proces accelerat al intensificării, care s-a reflectat printr-un indice înalt de creștere a consumului de îngrășăminte, s-au majorat suprafețele cultivate, inclusiv cele irigate. Drept urmare s-a înregistrat o creștere a productivității și a recoltei globale a culturilor.

Încă din momentul apariției problemei globale privind asigurarea securității alimentare, se optează pentru două modalități de dezvoltare a agriculturii: calea extensivă și cea intensivă.

Pentru modul extensiv de dezvoltare a agriculturii este caracteristică extinderea suprafețelor cultivate

și majorarea efectivului de animale fără schimbări semnificative în tehnologiile de producție, tehnică, perfecționarea muncii personalului etc., fără îmbunătățiri calitative a factorilor de producție. Dezvoltarea intensivă a agriculturii condiționează creșterea continuă a randamentului culturilor și a productivității animalelor și permite utilizarea mai eficientă a resurselor disponibile.

Realizarea acestor obiective poate fi atinsă prin utilizarea realizărilor progresului științific și tehnologic, utilizarea eficientă a terenurilor, a resurselor materiale și forței de muncă.

Evaluarea nivelului de intensitate a fost efectuată în baza unui sistem de indicatori naturali și valorici în dinamica anilor 2005-2011 pe întreprinderile agricole din Republica Moldova. Valoarea mijloacelor fixe în raport la 1 ha de terenuri agricole s-a majorat de la 4345 în anul 2005 până la 7844 lei/ha în anul 2011 sau cu 80% (fig. 1), consumurile materiale s-au majorat, respectiv de la 2129 până la 4965 lei/ha sau de 2,3 ori, iar fondul de remunerare a muncii pe ha de la 804 lei/ha până la 961,7 lei/ha sau cu 20%.

Totodată, datele demonstrează că la 1 ha teren arabil valoarea fertilizanților s-a majorat de la 214 lei / ha până la 529,6 lei / ha sau de 2,4 ori, iar potențialul energetic s-a diminuat de la 2,48 până 1,99 cai putere.

Creșterea indicatorilor valorici ai nivelului de intensitate se explică prin sporirea prețurilor la resursele materiale și la alte mijloace de producție, majorarea consumurilor aferente remunerării muncii. În aceste circumstanțe nivelul intensității producției agricole numai pe baza indicatorilor valorici nu poate fi apreciat obiectiv, nefiind luat în calcul incidența inflației.

Cu toate că în dinamică valoarea îngrășămintelor organice și minerale aplicate la 1 ha de teren arabil și plantații perene se majorează cu 70-80%, totuși valorile sunt la un nivel scăzut și constituie în perioada anilor 2005-2011 aproximativ 298 lei/ha. Această majorare se datorează în mare măsură sporirii prețului de achiziție și nu a volumului lor în expresie naturală.

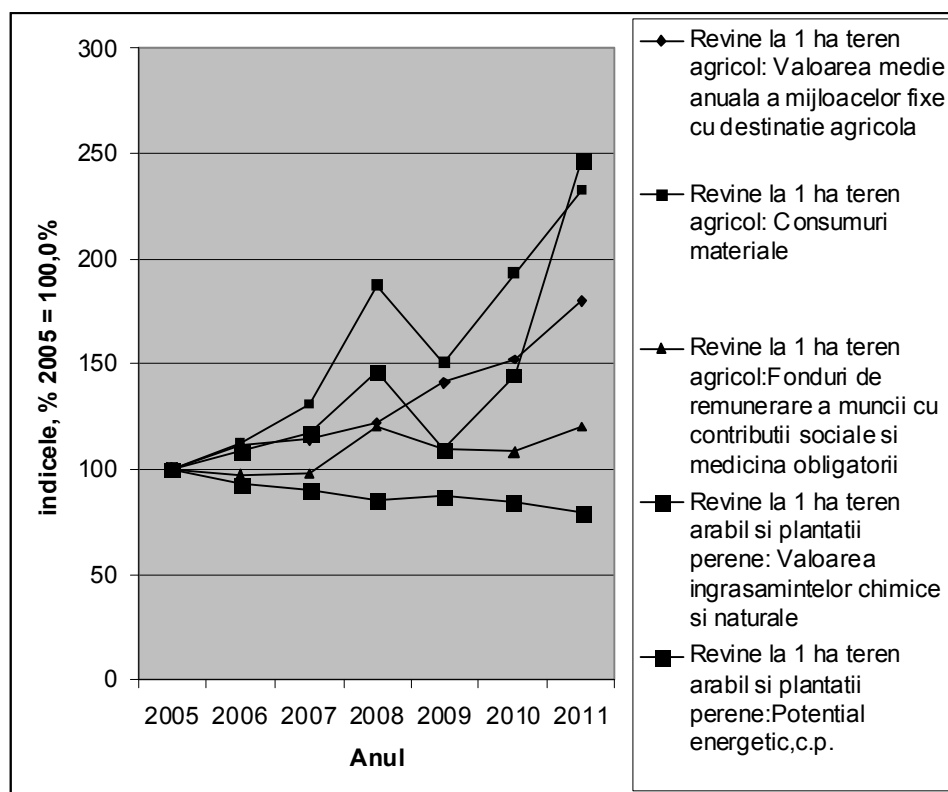

Figura 1. Indicii nivelului de intensitate a producției în întreprinderile agricole din Republica Moldova în perioada anilor 2005 - 2011

Sursă: calculele autorilor în baza formularelor specializate din perioada anilor 2005-2011

Pentru evaluarea nivelului de intensitate a producerii în dinamică sau în spațiu este mai rațional să fie analizați un șir de indicatori *naturali* specifici pentru ramura agriculturii precum:

- Consumuri de muncă la 1 ha teren agricol, 1 q de produs, 1 cap de animal convențional;
- asigurarea cu resurse energetice (cai putere în calcul la 100 ha teren arabil) 1 cap de animal convențional etc.;

- nivelul de mecanizare a unor procese de producție, %;
- cantitatea de îngrășăminte organice și minerale încorporate, tone/kg substanță activă la 1 ha;
- ponderea suprafețelor irigate în suprafața totală a terenului agricol, %;
- cantitatea de mijloace chimice pentru protecția plantelor, kg la 1 ha teren arabil;
- consumul de furaje la 1 cap de animal, la 1 q de produs q unități nutritive.

Colectarea indicatorilor din sistemul dat este problematică întrucât în formularele specializate ale entităților agricole lipsesc date inițiale precum: consumurile de muncă, om/oră; consumuri de furaje, q un. nutritive; efectivul de animale deservite cu mijloace de mecanizare, capete; consumuri de îngrășăminte organice și minerale, tone “ kg substanță activă; suprafața terenurilor agricole irigate, ha; consumurile de mijloace chimice pentru protecția plantelor în kg etc.

Pentru caracterizarea eficienței economice a intensificării producției agricole sunt necesari indicatori valorici care indică mijloacele și resursele cu ajutorul cărora a fost obținută producția și care este nivelul recuperării mijloacelor utilizate în procesul de intensificare.

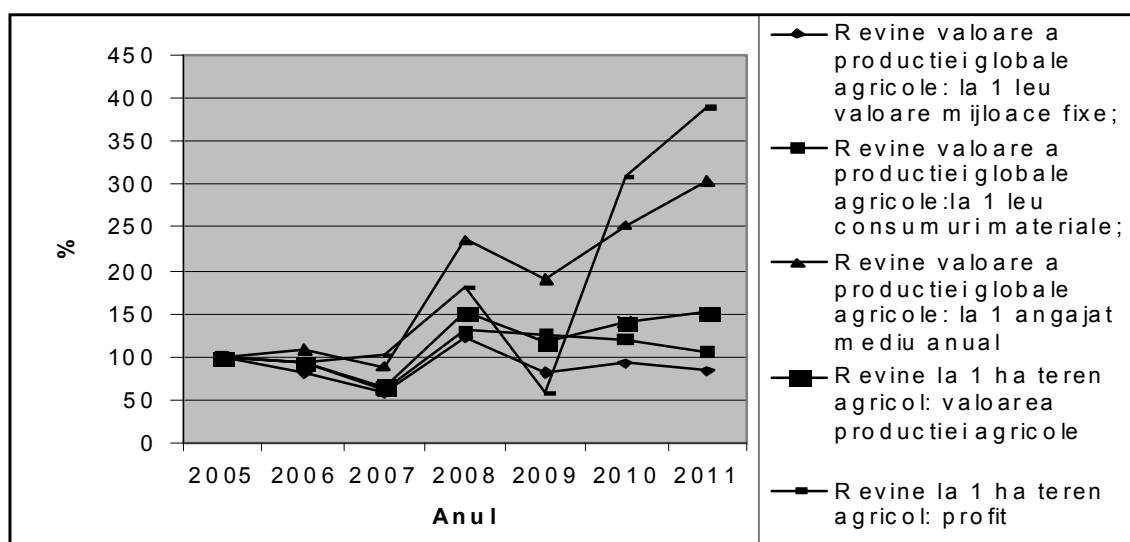

Figura 2. Indicii eficienței economice a intensificării producției în întreprinderile agricole din Republica Moldova în perioada anilor 2005 - 2011

Sursă: calculele autorilor în baza formularelor specializate din perioada 2005 - 2011

Rezultatele cercetărilor ne permit să constatăm următoarele.

Indicatorii eficienței economice a intensificării în dinamica anilor 2005-2011 s-au modificat cu o evidentă tendință de creștere începând cu anul 2008, însă potențialul de resurse în întreprinderile Republicii Moldova nu se utilizează la un nivel înalt de eficiență (fig. 2).

Randamentul mijloacelor fixe se majorează nesemnificativ datorită faptului că mijloacele fixe sunt învechite și au un grad de uzură de circa 40-60%. În întreprinderi se implementează insuficient realizările progresului tehnic, tehnologiile performante, instalațiile de irigare etc. Forța de muncă este utilizată neeficient, iar sporirea productivității muncii are loc pe contul reducerii forței de muncă.

Consumurile de materiale sunt recuperate la un nivel scăzut, întrucât are loc creșterea semnificativă a consumurilor față de majorarea prețurilor de vânzare a produselor agricole.

Subvențiile sunt la un nivel redus din insuficiența mijloacelor financiare în buget, fapt care nu poate influența pozitiv sporirea producției.

Cercetările și concluziile prezentate ne demonstrează, că întreprinderile agricole din Republica Moldova se caracterizează printr-o eficiență scăzută a intensificării agriculturii, nu au fost pregătite pentru trecerea la noile condiții de piață și în interiorul sectorului agrar are loc un proces de dispersare la capitolul eficiența economică a intensificării producerii agricole.

În continuare pentru cercetarea nivelului de dispersie a întreprinderilor agricole a fost selectat un eșantion ce constituie mai mult de 50% din toate întreprinderile care posedă terenuri agricole mai mari de 50 ha.

Tabelul 1

Repartizarea întreprinderilor agricole din Republica Moldova după nivelul profitului (pierderilor) la 1 ha obținut din vânzarea producției, în media anilor 2008 - 2011

Indicatorii	Grupe de întreprinderi după profitul (pierderile) din vânzarea producției agricole la 1 ha teren agricol, lei				Total/ în medie
	I pierderi	II până la 600	II 600 - 1400	IV 1400 și mai mult	
Numărul de întreprinderi	245	263	189	125	822
Revine la 1 ha teren agricol: Profit (pierderi) din vânzarea producției agricole, lei	-270	850	2292	4120	1210
Consumuri materiale din agricultură, lei	1948	1870	2510	4204	3219
Subvenții primite din buget, total	275	328	461	845	429
Retribuția muncii salariaților din sectorul agrar	721	725	823	1089	886
Valoarea mijloacelor fixe cu destinație agricolă, lei	3408	4322	5921	6750	5998
Resurse energetice, c.p.	1,02	1,32	1,93	2,61	2,08
Consumuri pentru îngrășăminte chimice și naturale la 1 ha teren arabil și plantații perene, lei	208	265	433	609	323
Efectivul de tractoare la sfârșit de an la 100 ha teren agricol, unități fizice	0,63	0,70	0,51	0,92	0,71
Nivelul rentabilității producției agricole, %	-10,02	11,5	30,2	52,9	28,1

Sursa: calculele autorilor în baza formularelor specializate ale întreprinderilor agricole din Republica Moldova

Analiza datelor tabelului 1 demonstrează că 29,8% (grupa I) din numărul total de întreprinderi cercetate sunt nerentabile, adică cu nivelul de resurse consumate la 1 ha cu mult mai reduse în comparație chiar și cu datele analogice medii pe toate întreprinderile și înregistrează pierderi din activitatea de bază, 32% (grupa II) de întreprinderi au un nivel de intensivitate a producției care permite obținerea unui profit la ha de numai 850 lei “ha și nivel de rentabilitate de 11,5%, ceea ce este cu 30% mai puțin în comparație cu media pe întreprinderile cercetate. La circa 62% (grupele I și II) de întreprinderi eficiența economică a intensificării este mai redusă decât mediile pe toate întreprinderile cercetate, iar 23% (grupa III) din întreprinderi au atins un nivel mai ridicat de alocare a resurselor la ha, ceea ce a dus la majorarea profitului la ha față de media cu 85%. De remarcat grupa IV de întreprinderi (15% din cele cercetate), utilizează mai eficient resursele consumate la ha și obțin rezultate care esențial diferă de toate celelalte grupe. La 1 ha teren agricol s-a obținut în medie 4120 lei profit, iar 1 leu consumat în aceste întreprinderi conduce la obținerea unui profit în mărime de 52,9 bani.

CONCLUZII

Concomitent cu utilizarea indicatorilor valorici este necesar ca organele de resort să includă în formularele specializate și indicatorii naturali nominalizați care ar da posibilitate de a evalua nivelul de intensivitate și eficiența economică a intensificării prin intermediul indicatorilor naturali care au un șir de avantaje vis-a-vis de cei valorici, și anume:

- nu sunt influențați de incidența inflației;
- oferă posibilitatea de a calcula nivelurile naturale ale resurselor la o unitate de produs, la 1 ha, pe cap de animal cu scopul de a grupa întreprinderile după diferite niveluri, inclusiv și optime;

· permite de a concluziona și a face recomandări privind direcțiile de reducere a resurselor consumate utilizate în expresie naturală.

În rezultatul cercetărilor, la întreprinderile agricole au fost identificate patru tipuri de eficiență economică a intensificării producerii:

- regresivă - circa 30% din întreprinderi, cu o bază materială redusă;
- de nivel inferior - circa 32% din întreprinderi, activează cu profit, care împreună cu nivelul de rentabilitate a producției globale de numai 11,5% nu le permite de a realiza o reproducție lărgită;
- echilibrată – circa 23% din întreprinderi au o bază tehnică materială mai înaltă, ceea ce le oferă posibilitatea de a obține rezultate mai sporite din activitatea agriculturii;
- progresivă – cu un număr de întreprinderi de numai 15%, dar având o bază materială puternică activează stabil, practică o reproducție lărgită cu o eficiență economică a intensificării înalte.

De asemenea este necesar ca indicatorii valorici calculați pe serii temporare lungi să ia în calcul incidența inflației și să fie calculați în termeni reali. Este de presupus că astfel de indicatori ar putea demonstra o tendință de decapitalizare a producătorilor și de asemenea s-ar putea evidenția fenomenul de foarfece a prețurilor între prețurile inputurilor și prețul produselor agricole obținute.

BIBLIOGRAFIE

1. Борлоуг, Норман Эрнест. [http://www.wikiwix.com/.../Борлоуг, Норман Эрнест/...](http://www.wikiwix.com/.../Борлоуг,НорманЭрнест/) (data accesării 12.09.2010)

Data prezentării articolului - **30.11.2012**